

Slovo úvodem

Milé kolegyně, vážení kolegové!

Dnešní den je v mnohém výjimečný. Po více jak roce nás v Modré posluchárně Matematického ústavu AV navštíví prof. Pavel Kroupa se svojí přednáškou Vesmír bez temné hmoty. Na Spořilově se v Astronomickém ústavu AV schází Výkonný výbor České astronomické společnosti, který rozhoduje o našem dalším bytí či nebytí. Kromě toho je dnešek 85. dnem roku 2025 a do konce jich zbývá ještě 280. Před 327 lety se narodil Václav Divišek, známý spíše jako Prokop Diviš, před 272 lety spatřil světlo světa také angloamerický fyzik Benjamin Thompson. Naší sekci nejbližší je nositel Nobelovy ceny za rok 2001 Carl Wieman, výrobce prvního Bose-Einsteinova kondenzátu, který slaví 74. narozeniny.

Půlkulaté výročí slaví paní docentka Alena Šolcová, významná matematicka, kterou alespoň takto na dálku zdravíme a přejeme do dalších let hodně zdraví, klidu a pohody.

Na druhé straně nás před šesti lety navždy opustil zakladatel skupiny Šum svistu Daniel, jehož občanské a umělecké jméno ukazuje dvě možnosti rozměru vesmíru.

Bez zajímavosti není skutečnost, že před 606 lety, roku 1419, nastalo v našich zemích částečné zatmění Slunce, které nás čeká i letos, a to za pouhé tři dny, 29. 3. přibližně od 11.30 do 13.00. Před 250 lety potlačila císařská vojska povstání sedláků u Chlumce a před 80 lety byla Rudou armádou osvobozena první česká obec. Přesně před měsícem proběhla plenární schůze, která řešila další směřování sekce. Usnesení najdete na stránce 4 tohoto vydání.

No a konečně právě dnes se 42. členem sekce stal Petr Diviš z Kladna.

Dnešní den se ale úplně ze všeho nejvíc nese v očekávání rozhodnutí o budoucnosti naší sekce. V okamžiku, kdy čtete tyto řádky, je již s největší pravděpodobností rozhodnuto.

Zvítězila nedohoda a neústupnost, nechť najít kompromis, rigidní trvání na své pravdě, kterou si každý vykládá po svém a touha některých po rozprášení názorových oponentů? Zůstane jen hořkost a zklamání? Bude zničeno dílo celé jedné generace?

Nebo slova jako velkorysost, porozumění a nadhled nepozbyla své síly a umožnila uchovat mnohaleté úsilí? Umožní vzájemný respekt a spolupráce najít novou energii pro pokračování třicet let trvající cesty postavené na hodnotách, na kterých se dokážeme shodnout, a přitom nebudeme usilovat o vítězství za každou cenu?

Ale ať už je výsledek jakýkoliv, nic nekončí, jdeme dál! Hlavu vzhůru!

Vaše redakce

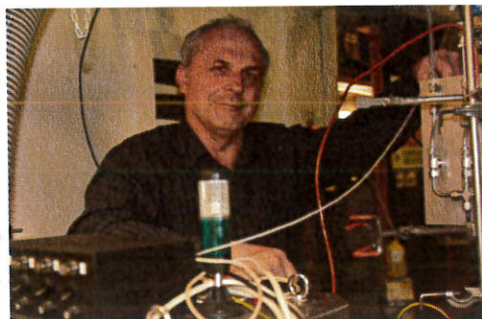
Hledáme toho správného KOSa

Každý správný časopis, občasníky nevyjímaje, musí mít své logo. Vyzýváme všechny, kteří mají nějaký nápad, aby jej zaslali redakci. Ze všech došlých návrhů poté společně vybereme ten, který nás bude reprezentovat.

red

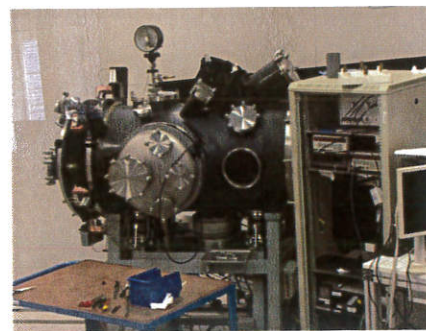
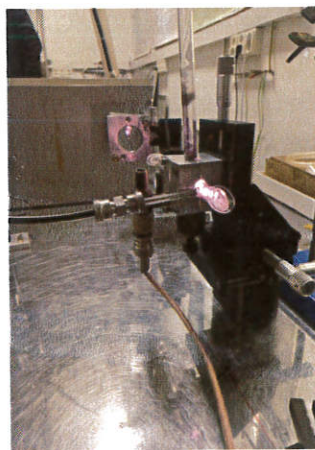
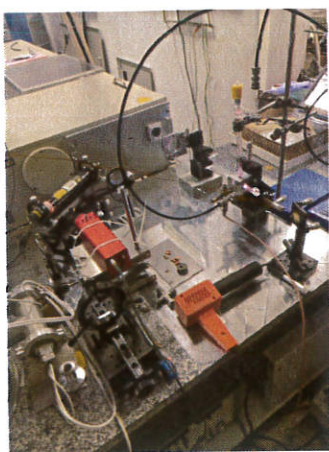
Navštívili jsme pracoviště mediální hvězdy

Málokomu se poštěstí, aby v relativně krátkém čase bylo jeho jméno zmiňováno ve spojitosti s významným objevem hned ve čtyřech časopisech. Prof. RNDr. Svatopluku Civišovi, DSc., se takový kousek poštěstil a jeho výzkum o vzniku, případně transportu vody na Zemi se objevil v denním tisku i prestižním astrofyzikálním periodiku. Nemohli jsme proto odmítnout jeho pozvání k návštěvě Ústavu fyzikální chemie J. Heirovského, kde v oddělení spektroskopie pracuje již třicet pět let.

Během tříhodinového poutavého povídání o současné, minulé i budoucí práci našeho předního vědce jsme viděli laboratoř spektroskopie vysokého rozlišení, špičkové přístroje Bruker IFS 120 a IFS 125. Mohli jsme sledovat cílený mikrovlnný výboj na generaci radikálů, iontů a atomárních spekter, navštívit laboratoř mikroskopie a v samém závěru obdivovat pracoviště AFM - Atomic Force Microscopy s fascinujícími obrazy atomárních struktur. Díky velkorysosti našeho průvodce jsme také prošli Centrum PALS - Prague Asterix Laser System se 160 metrů dlouhým laserem a laboratorní komory pro přípravu jednotlivých experimentů.

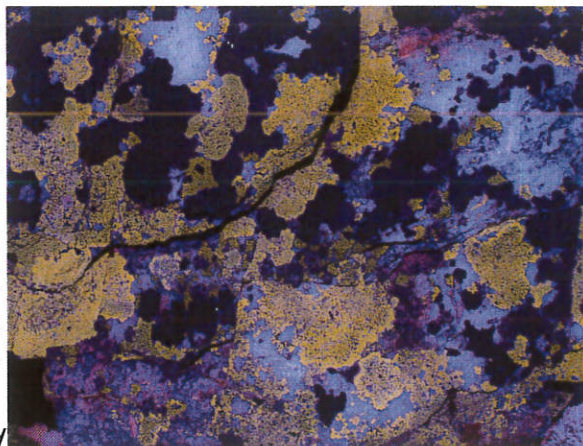
Svatopluk Civiš však není pouze fyzikální chemik s více jak dvěma sty publikací a dvaceti granty, deset let zastupuje Českou republiku v Mezinárodní astronomické unii a ve volném čase se též věnuje umělecké fotografii propojující přírodu a mikrosvět. Vystavoval na mnoha místech v Kutné Hoře, Čáslavi, Písku, Praze převážně díla svá, někdy i svých kolegů. Na internetových stránkách můžete většinu jeho tvorby nejen zhlédnout, ale i zakoupit. Jak sám říká: „Nechte se okouzlit fotografiemi mikro a makro světa, přetvořeného do expresionistických obrazů, zachycujících úžasné pohledy do struktur hmoty.“

red

Na co se v nejbližší době můžeme těšit

Asi největší pozornost přitahuje plánované víkendové výjezdní zasedání na sedlčanské hvězdárně, kde bude mít hlavní slovo František Lomoz, který celou akci organizačně zajišťuje a připravil si pro nás přednášku Historie amatérské astronomie v Sedlčanech spojenou s prohlídkou hvězdárny. Společně s ním je členem přípravného výboru Svatopluk Civiš, na jehož zbrusu novou výstavu Příroda a umění: Dialog struktur se také velmi těšíme. Akce se uskuteční za jakéhokoliv počasí v termínu 16. - 18. května 2025.

red

Telegraficky přinášíme rovněž přehled některých akcí nejen u nás v sekci, ale i u „konkurence“:

- 27. 3. od 16.15** Luboš Pick (MFF UK), posluchárna 209, Technická 1902/2, Praha 6
Jak vylepšit matematiku
- od 18.15** Pavel Cejnar (MFF UK), posluchárna T2, V Holešovičkách 747/2, Praha 8
Do nitra hmoty
- 28. 3. od 17.00** Lenka Slavíková (MFF UK), Benátská 433/2, Praha 2
Sinus, kosinus a nekonečné součty aneb 200 let Fourierovy analýzy
- 29. 3. od 14.00** Jiří Dolejší (MFF UK), NZM, Kostelní 1300/44, Praha 7
Radost z částicové fyziky
- 3. 4. od 16.15** Slavomír Entler (ÚFP AV ČR), posluchárna 209, Technická 1902/2, Praha 6
Soukromé koncepty fúzních reaktorů
- od 18.15** Pavel Cejnar (MFF UK), posluchárna T2, V Holešovičkách 747/2, Praha 8
Vlny nebo částice?
- 9. 4. od 16.15** Michal Zajaček (PřF MU), Modrá posluchárna MÚ AV, Žitná 609/25, Praha 1
Kváziperiodické erupce v centrech galaxií: pozorování a modely
- 10. 4. od 18.00** Pavel Krtouš (MFF UK), hvězdárna, Kraví Hora 522/2, Brno
Kvantové podivnosti
- od 18.15** Pavel Cejnar (MFF UK), posluchárna T2, V Holešovičkách 747/2, Praha 8
Kvantování
- od 19.30** Vlastislav Bříza (FSV UK), barokní refektář, Jalovcová 234/2, Praha 1
Jaderné zbraně včera a dnes
- 16. 4. od 18.30** Milan Halousek (ČAS), hvězdárna, U Dráhy 11, Plzeň
Program ARTEMIS: Zpátky na Měsíc. A potom na Mars!
- 17. 4. od 18.15** Pavel Cejnar (MFF UK), posluchárna T2, V Holešovičkách 747/2, Praha 8
Interakce
- 22. 4. od 18.00** Vladimír Wagner (ÚJF AV ČR), hvězdárna, Kraví Hora 522/2, Brno
Kvantová fyzika - nástroj pro pochopení Vesmíru
- 24. 4. od 18.15** Pavel Cejnar (MFF UK), posluchárna T2, V Holešovičkách 747/2, Praha 8
Kvantové divy
- 6. 5. od 19.30** Vladimír Wagner (ÚJF AV ČR), barokní refektář, Jalovcová 234/2, Praha 1
Budoucnost jaderných reaktorů
- 15. 5. od 18.15** Pavel Cejnar (MFF UK), posluchárna T2, V Holešovičkách 747/2, Praha 8
Klasický svět
-

Z jednání plenární schůze

Ve středu 26. února 2025 se sešla mimořádná plenární schůze, která měla v podstatě jediný bod programu, a to rozhodnout o postoji k usnesení VV, které reagovalo na některé aspekty činnosti dnes již bývalého člena sekce. Jednání bylo bouřlivé, ale povětšinou konstruktivní, a zúčastnili se ho i zástupci VV. Dalo by se říci, že názorově byla schůze rozdělena na dvě poloviny, když jedni by se skřípěním zubů návrh VV přijali, zatímco druhým připadal až příliš restriktivní a v současné době sekci zbytečně omezující. Přesto drtivá většina členů vyjádřila přání i nadále fungovat pod hlavičkou ČAS jakožto významné organizace na poli astronomie.

Přinášíme Vám výběr stěžejních usnesení a doufáme, že nejsou poslední v životě sekce.

Plenární schůze Kosmologické sekce České astronomické společnosti zejména:

nesouhlasí s tím, aby Kosmologická sekce ČAS přijala podmínky

stanovené usnesením Výkonného výboru ČAS ze dne 13. listopadu 2024

podává Výkonnému výboru ČAS návrh na čestné členství ČAS pro Ing. Vladimíra Novotného

deklaruje, že smysluplnou platformou, na které by i nadále ráda působila, je ČAS

ukládá výboru sekce vypracovat organizační a jednací řád

zorganizovat elektronickou volbu delegátů a náhradníků na Sjezd ČAS

konstatuje, že Michal Křížek, František Lomoz a Vladimír Novotný

se zasloužili o Kosmologickou sekci ČAS

red

prof. RNDr. Michal Křížek, DrSc.

vystudoval MFF UK a zabývá se teorií čísel a problémy matematické fyziky na MÚ AV. Je autorem velkého množství publikací odborných či popularizačních, členem Učené společnosti ČR, nositelem prestižních ocenění za celoživotní popularizaci vědy. V sekci patří k neaktivnějším, věnuje se organizaci mezinárodních konferencí a přednášek, je správcem internetových stránek a rovněž zajišťuje prostory pro fungování sekce. Je členem Mezinárodní astronomické unie.

František Lomoz

spojuje většinu svých odborných aktivit s hvězdárnou v Sedlčanech, kde působil více jak čtyřicet let jako vedoucí pracovník a velkou měrou se zasloužil o její rozvoj, zejména zavedením výpočetní techniky a CCD kamer. Zaměřuje se rovněž na fotometrii exoplanet. Na svém kontě má přes tři sta pozorování zařazených do databáze SPHE. Je aktivní popularizátor astronomie, účastní se též mezinárodních konferencí. V sekci vykonává dlouhodobě funkci hospodáře.

Ing. Vladimír Novotný

je dlouholetým předsedou sekce a angažoval se v její předchůdkyni, kosmologické skupině již od roku 1988. Podílí se na organizaci přednášek a seminářů. Významná je jeho činnost pedagogická, v současnosti je garantem programů celoživotního vzdělávání na MFF UK. Nezahálí ani na poli publikační, kde se věnuje především historii našeho kalendáře. Díky těmto aktivitám patří k významným popularizátorům kosmologie a příbuzných oborů u nás.

KOS - ilustrovaný občasník Kosmologické sekce ČAS - vychází 26. března 2025 v nákladu 60 kusů, další vyjde podle situace

Šéfredaktor: Jan Dvořák. Jazyková editorka a korektorka: Marcela Šířová. Na tomto čísle dále spolupracovali: Svatopluk Civiš, Petr Diviš, Michal Křížek, František Lomoz, Ivan Miština, Vladimír Novotný a Alena Van de Vin.

© Autorská práva ke zveřejněným materiálům vykonává a vydavatelem je KS ČAS. Jakékoliv užití části nebo celku, zejména přetisk a šíření jakýmkoliv způsobem, včetně elektronického, je bez předchozího souhlasu vydavatele přísně zakázáno.

ZDARMA pro potřeby KS ČAS